

Ramen för utarbetandet av budgeten för år 2024

VD/3860/02.01.00.03/2023

KK/MR/PK/MT/AP

Det allmänna ekonomiska läget

För närvarande är det svårt att förutse den ekonomiska utvecklingen. Rysslands anfallskrig mot Ukraina och dess sidoeffekter har orsakat osäkerhet redan i över ett år. Som tydligast märks detta i en växande inflation och därigenom en höjning av räntorna.

Finansministeriet förutspår att ekonomin i Finland minskar med 0,2 procent år 2023. Ekonomin påverkas särskilt av att inflationen och de stigande räntorna pressar den privata konsumtionen. År 2022 ökade Finlands ekonomi ännu med 2,1 procent. Finansministeriet förutspår också att sysselsättningen försämras. Arbetslöshetsgraden förutspås öka till 7 procent år 2023. År 2022 var arbetslösheten 6,8 procent.

Totalt sett förutspår finansministeriet inte någon djup eller särskilt lång recession. År 2024 förväntas ekonomin växa med rentav 1,3 procent och år 2025 förväntas en ökning på 1,6 procent. Samtidigt börjar sysselsättningen förbättras igen. Bakom tillväxtprognosen ligger en eventuell avmattning av inflationen under de kommande åren. För år 2023 förutspås en inflation på 5,5 procent. För år 2024 är den förväntade inflationen 2,5 procent och 1,5 procent för år 2025. År 2025 förväntas inflationen underskrida Europeiska centralbankens mål på 2 procent, vilket också skulle återspeglas i att räntorna börjar sjunka.

Europeiska unionens ekonomi förutspås klara sig bättre än Finlands. Enligt EU-kommissionens beräkningar kommer EU:s ekonomi att öka med 0,8 procent och euroområdet ekonomi med 0,9 procent år 2023. USA:s ekonomi har en tillväxttakt på 1,1 procent från och med början av år 2023.

Europas ekonomi och världsekonomin befinner sig i en exceptionell situation. Ekonomin är på väg in i en recession samtidigt som inflationen är hög. Finlands inflation är något långsammare än i euroområdet. Eurorådets inflation i enlighet med Europeiska centralbankens definition var i mars 2023 6,9 procent och Finlands motsvarande inflation 6,7 procent. Eurorådets högsta inflation var i Lettland, 17,2 procent. I USA har inflationen sjunkit till 5 procent.

Prognoserna utgår från att ekonomin växer långsamt eller går tillbaka under år 2023, men att tillväxten normaliseras efter det. Detta bygger på antagandet att inflationen, och därmed också räntorna, kommer att börja sjunka.

I detta skede kan det konstateras att de värsta scenarierna inte förverkligades när det gäller den energikris som orsakades av Rysslands anfallskrig. Under vintern 2022–2023 räckte energin i princip till, delvis som en följd av energiinbesparingsåtgärderna. I prognoserna är det svårt att fullt ut beakta de geopolitiska spänningarna och till exempel det ryska anfallskrigets varaktighet. Anledning till oro ger också de ökade spänningarna mellan USA och Kina när det gäller Taiwanfrågan. En spänd geopolitik och lärdomarna från coronapandemin har lett till att företagen redan börjat överväga sina produktionskedjor på nytt. Detta kan flytta produktionen från Asien till såväl USA som Europa, men självfallet skapar det också en risk för handelskrig och andra störningar.

En positiv utveckling inom ekonomin skapas däremot av investeringarna för den gröna omställningen som planeras i Finland. Om de genomförs kunde de få fart på Finlands ekonomi. De strukturella utmaningarna kvarstår ändå som en del av ekonomin i Finland. Dessa är särskilt den åldrande befolkningen och en låg utveckling i arbetsproduktiviteten.

År 2023 var ett historiskt år i den kommunala ekonomin, eftersom social- och hälsovårdsreformen trädde i kraft i början av året och minskade kommunernas uppgifter. Reformen har betydande konsekvenser både för kommunernas verksamhet och ekonomi. Reformen påverkar särskilt kommunernas driftsekonomi, där inkomsternas och utgifternas ekonomi förändrades betydligt då uppgifterna överfördes till välfärdsområdena och finansieringen överfördes till staten.

Kommunens verksamhetsutgifter beräknas minska med 56 procent år 2023. Den kommunala ekonomins utgiftstryck på lång sikt underlättas i och med social- och hälsovårdsreformen, då de snabbt växande social- och hälsovårdsutgifterna överförs från kommunernas ansvar. Verksamhetsutgifterna minskas av att social- och hälsovårdsuppgifterna och räddningsuppgifterna försvinner, men också av att servicebehovet i utbildningen minskar på grund av minskad nativitet och att regeringsperioden avslutas, vilket resulterar i att ett antal tidsbegränsade åtgärder upphör. Å andra sidan beräknas de insatser som behövs för att hjälpa människor som flyr från kriget i Ukraina öka, bland annat på grund av det ökade behovet av småbarnspedagogik och förberedande utbildning för den grundläggande utbildningen samt integrationstjänster.

Basservicens prisindex som beskriver kostnaderna för den kommunala ekonomin ökar 5,0 procent år 2023. Inflationsökningen har beräknats sakta av, men det har gått långsammare än väntat. Personalkostnaderna bildar också i fortsättningen den största utgiftsposten i den kommunala ekonomin och avtalshöjningarna med sina engångsposter påskyndar ökningen av den kommunala ekonomins arbetskraftskostnader med 4,85 procent år 2023. Den kommunala sektorns löneförhöjningar som avtalats för åren 2023 och 2024 överskred den så kallade allmänna linjen sommaren 2022 på grund av det avtalade utvecklingsprogrammet för lönesättningen. Utvecklingsprogrammet som gäller lönestrukturer och lönesystem höjer den kommunala sektorns löner totalt cirka 5,1 procent under åren 2023–2027.

Den kommunala ekonomins verksamhetsinkomster beräknas minska under det innevarande året med cirka 41 procent. Utöver minskningen som orsakades av social- och hälsovårdsreformen ökar minskningen av verksamhetsinkomsterna på grund av att regeringsperiodens tidsbegränsade åtgärder upphör. I verksamhetsinkomsterna för år 2022 bokfördes poster av engångskaraktär och bortfallet av dem beräknas minska försäljningsinkomsterna jämfört med året innan.

Också i kommunernas statsandelar och skatteinkomster märks en betydande nedgång till följd av social- och hälsovårdsreformen. Inom den kommunala ekonomin ser år 2023 ändå ut att bli ett rekordstarkt år utifrån de ekonomiska nyckeltalen, eftersom social- och hälsovårdsreformens nedskärande effekt på kommunernas skatteinkomster ännu inte syns till deras fulla belopp i kommunal- och samfundsskatteinkomsterna. Kommunerna kommer få år 2023 cirka 1,1 miljarder euro mer skatteinkomster enligt de gamla skattegrunderna än de kommer få inom den kommunala ekonomin efter social- och hälsovårdsreformen år 2024. Årsbidraget räcker klart till för att täcka avskrivningarna och verksamhetens och investeringarnas kassaflöde är cirka 0,6 miljarder euro på plus.

År 2025 kommer det att på kort sikt ske en annan betydande strukturell reform inom den kommunala ekonomin då arbets- och näringstjänsterna överförs på kommunernas ansvar. Detta utvidgar kommunernas uppgifter och ökar den kommunala ekonomins verksamhetsutgifter med cirka 840 miljoner euro. Staten kompenserade för ökningen av kommunernas ansvar inom arbets- och

näringsstjänsternas uppgifter och finansieringen av arbetslöshetsförmåner genom att höja kommunernas statsandelar. I och med reformen ökar kommunernas personalantal med cirka fyra tusen årsverken, vilket särskilt märks år 2025 som en kraftig ökning av personalkostnader. Upphandlingarna ökar också till följd av reformen. I och med reformen kommer kommunens finansieringsansvar för finansieringen av arbetslöshetsförmåner att utökas, vilket å sin sida återspeglas år 2025 i en förändring av understödsutgifternas nivå. Sysselsättningsutvecklingen har efter reformen en allt större inverkan på kommunens ekonomi. De nya understödsutgifterna påverkas särskilt av arbetslöshetens utveckling och förändringarna i folkpensionsindexet.

Verkningarna av coronapandemin syns fortfarande i Vandas arbetslöshetsgrad. Vandas arbetslöshetsgrad låg i mars 2023 på 10,7 procent och var därmed tredje högst bland de sex största städerna. I slutet av mars 2023 var cirka 13 700 personer arbetslösa. Långtidsarbetslösheten har sjunkit, men den är fortfarande på en hög nivå. I Vanda har flygtrafiken med sammanhängande funktioner inte ännu återhämtat sig till samma nivå som före coronapandemin. På grund av de sanktioner som orsakas av kriget i Ukraina kan de finländska flygbolagen tills vidare inte flyga till Asien via Rysslands luftrum, vilket försvagar bland annat Finnairs återhämtning från pandemins verkningar.

Budgetramen för år 2024

Utgångspunkten för Vandas budgetram för år 2024 är Stadsstrategin 2022–2025 och Vandas produktivitets- och tillväxtprogram 2021–2025. Målet med produktivitets- och tillväxtprogrammet är att förbättra stadens ekonomiska situation så att driftsekonomin är i balans år 2023. Enligt målet borde årsbidraget i ramen för 2024 vara minst 121 milj. euro och årsbidraget för år 2025 minst 130 milj. euro.

Välfärdsområdesreformen som kom i kraft i början av år 2023 överförde välfärdens och socialvårdens samt räddningsväsendets uppgifter och också en del andra uppgifter till välfärdsområdenas ansvar och ändrade därmed den kommunala ekonomin radikalt. Nästa reform är på kommande redan i början av år 2025, då arbetskrafts- och närings servicen överförs till kommunernas ansvar. Båda reformerna skapar fortfarande osäkerhet i den kommunala ekonomin under de kommande åren. Även världssituationen medför osäkerhet. Rysslands anfall i Ukraina fortsätter och inflationen och räntorna ligger på en hög nivå. Andelen byggnationer har varit liten i början av år 2023. En ny regering håller på att bildas och den kommande regeringens program mål är ännu öppna. Ramen utgår från de tillväxtprognoser som finansministeriet presenterade i den ekonomiska översikten från våren 2023, liksom de ekonomiska tillväxtprognoserna i planen för den offentliga ekonomin. Vandas befolkningstillväxt har fortsatt i jämn takt från och med början av år 2023 och befolkningstillväxten för år 2024 beräknas överskrida 4 300 personer dvs. 1,8 procent. Befolkningsprognosen uppdateras under sommaren 2023. Prognoserna uppdateras i stadsdirektörens budgetöversikt, liksom även de preciserade verkningarna från statens budgetmangling och -förslag.

I driftsekonomiramen för år 2024 har det ökade servicebehovet i de lagstadgade tjänsterna beaktats för verksamhetsutgifternas del. Då staden växer ökar också antalet anställda vid staden. Vid inrättandet av nya tjänster och befattningar strävar man dock efter övervägda och måttfulla ökningar. I ramen har man berett sig på bl.a. 64 nya vakanser inom den grundläggande utbildningen, 68 vakanser inom småbarnspedagogiken och 6 vakanser inom utbildningen på andra stadiet. Inom verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd förbereder man sig på 12 nya vakanser, inom stadsmiljöns verksamhetsområde på 3 vakanser och inom sysselsättningsservicen på 6 vakanser. I mars 2023 nåddes en ny löneuppgörelse inom den kommunala ekonomin och uppgörelsens allmänna förhöjningar har beaktats i ramen för verksamhetsområdena. I uppgörelsen ingick också flera lokalt anpassade poster,

vars anslagsreserveringar har koncentrerats till verksamhetsområdet för stadens strategi och ledning i ramskedet. Förändringen av interna hyresinkomster och hyresutgifter har uppdaterats i ramen.

Enligt ramen ökar verksamhetskostnaderna med cirka 3,3 procent från driftsplanen för år 2023 till år 2024. År 2024 kommer verksamhetskostnaderna att öka förutom på grund av ett ökat servicebehov och en höjning av den allmänna prisnivån bl.a. av kommunsektorns löneuppgörelse, satsningar på strategiska mål bl.a. förhindrande av ojämlikhetsutvecklingen, förbättring av läs- och räknefärdigheter samt av ungdoms- och invandrararbetet. Anslagen för underhåll av gator ökas också och man förbereder sig inför Vandas 50-årsjubileum. I ramen har man förberett sig på en ökning av ränteutgifter som orsakas av att räntenivån stiger. Samkommunen Helsingforsregionens trafiks infrastrukturersättningar samt kollektivtrafikavgifter har presenterats i ramen som uppskattningar och de preciseras i stadsdirektörens förslag i budgetskedet. TE2024-reformens inverkan på stadens inkomster och utgifter har inte beaktats i ramen än, utan den beaktas i stadsdirektörens budgetförslag på hösten.

Verksamhetsbidragets jämförbara tillväxt (exklusive effekterna av löneuppgörelsen eller coronåterhämtningsplanen) från 2023 till 2024 är 2,2 procent inom verksamhetsområdet för fostran och lärande, 5,2 procent inom verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd, 5,7 procent inom stadsmiljöns verksamhetsområde och 1,1 procent inom verksamhetsområdet för stadens strategi och ledning.

På grund av välfärdsområdesreformen sänktes kommunalskattesatsen för år 2023, och därmed är kommunalskatten i Vanda 6,36 % år 2023. Samtidigt frystes kommunalskatten för 2023. Samfundsskattens andel minskades också med en tredjedel i alla kommuner. Ramens skatteinkomstprognoser utgår från de nuvarande skattesatserna i Vanda för år 2023, de ändringar i skattegrunderna som föreslagits i det kommunalekonomiska programmet samt Kommunförbundets skatteprognos. Skatteinkomsterna förutspås minska med omkring 5,6 procent jämfört med prognosen för 2023, eftersom man ännu år 2023 fått in skatteinkomster delvis i enlighet med gamla skattesatser för år 2022. I statsandelsprognosen har man beaktat stadens befolkning enligt åldersgrupp per 1.1.2023, de ändringar i statsandelarna som föreslagits i det kommunalekonomiska programmet våren 2023 samt verkningarna av de tidigare gjorda statsandelsbesluten. Inkomsterna från statsandelar förutspås öka med omkring 4,1 procent jämfört med prognosen för 2023. Ökningen förklaras bland annat med statsandelarnas indexförhöjning, justeringen av kostnadsfördelningen, compensationen av förlusten av skatteinkomster samt uppgiftsändringar. Det råder fortfarande en stor osäkerhet kring statsandelarna, eftersom uträkningar som gäller välfärdsområdesreformen ännu kontrolleras och utjämnningar görs via statsandelssystemet. Skatteinkomst- och statsandelsprognoserna uppdateras i budgetskedet.

Ramens resultaträkning hamnar på ett årsbidrag på 124,3 milj. euro och ett resultat på 10,5 milj. euro för räkenskapsperioden.

I ramen uppgår stadens planerade bruttoinvesteringsnivå för år 2024 till 185,4 milj. euro (investeringsdelen 181,9 milj. euro netto). För nybyggnads- och reparationsbyggnadsinvesteringar har 103 miljoner milj. euro reserverats. Under uppbyggnad år 2024 är bland annat 4 nya daghemslokaler, Elmo simhall och ombyggnader av flera skolor. Investeringarna i offentliga anläggningstillgångar uppgår till 42,0 milj. euro, inklusive bl.a. investeringar i gator och parker. Investeringarna i fast egendom är på en högre nivå än normalt och är 24 milj. euro. Av detta belopp hänför sig 14 miljoner euro till ett markanvändningsavtal som är i avtalsskedet, och enligt vilket den mark som staden mottagit bokförs som en teknisk investeringsutgift. Beslutet om byggandet av Vandaspåran har inte beaktats i ramen.

I det läge som rådde vid bokslutet för år 2022 var stadens långfristiga lånestock omkring 777 milj. euro. I fjol började räntenivån öka exceptionellt kraftigt. I ramen har räntekostnaderna för år 2024 förutspått ligga på 21 milj. euro, med en moderat höjning i räntenivån för åren därefter. Byggandet av Vandasåran kommer att öka investeringsutgifterna och stadens lånestock så att de överskrider den ovan nämnda nivån.

Stadsstyrelsen 5.6.2023 § 16

Tf. stadsdirektörens förslag:

Stadsstyrelsen beslutar att

- a) godkänna ramen för utarbetandet av driftsekonomin och investeringarna i budgeten för år 2024 i enlighet med bilagan,
- b) instruera verksamhetsområdena att göra upp en investeringsplan för tioårsperioden 2024–2033 i vilken budgetens samtliga projektgrupper ingår,
- c) lägga fram ramen för utarbetandet av budgeten för år 2024 till stadsfullmäktige för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Stadsfullmäktige 19.6.2023 § 23

Stadsstyrelsens förslag:

Stadsfullmäktige beslutar att för kännedom anteckna ramen för utarbetandet av budgeten för år 2024.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Bilaga:

– Ramtabeller 2024

Anvisningar för sökande av ändring: 2.1 Besvärsförbud

Närmare information:

Matti Ruusula, ekonomi- och strategidirektör, tfn 043 824 9254, [foramn.efternamn\[at\]vantaa.fi](mailto:foramn.efternamn[at]vantaa.fi)

Päivi Kandolin, budgetchef, tfn 040 626 7613, [foramn.efternamn\[at\]vantaa.fi](mailto:foramn.efternamn[at]vantaa.fi)